

Lieta C-99/24 [*Chmieka*]ⁱ

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2024. gada 7. februāris

Iesniedzējtiesa:

Sąd Rejonowy w Koszalinie (Rajona tiesa Košalinā, Polija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 31. janvāris

Prasītāja:

G. M. K.–Z. B. M.

Atbildētāja:

S. O.

Lietas Nr.: [..]

LĒMUMS

2024. gada 31. janvārī

Sąd Rejonowy w Koszalinie w I Wydział Cywilny (Rajona tiesas Košalinā I civillietu nodaļa) šādā sastāvā: [..],

slēgtā sēdē Košalinā [*Koszalin*] izskatījusi

G. M. K.–Z. B. M. w K. prasību

pret S.O.

par samaksu,

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam..

nolemj:

- 1) pamatojoties uz [...] pantu, apturēt tiesvedību lietā,
- 2) vērsties Eiropas Savienības Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kura saturs ir ietverts šī lēmuma pielikumā, kas ir tā neatņemama sastāvdaļa.

(tiesnesis [...])

LŪGUMS SNIEGT PREJUDICIĀLU NOLĒMUMU

Iesniedzējtiesa:

Sąd Rejonowy w Koszalinie (Rajona tiesa Košalinā, Polija)

šādā sastāvā: [...]

Iesniedzējtiesas lietas numurs [...]

Pamatlietas puses un to pārstāvji:

Prasītāja: *G. M. K.-Z. B. M. w K.*, ko pārstāv juriskonsults [...].

Atbildētāja: *S. O.*, ko pārstāv juriskonsults [...] un advokāts [...].

Jautājumu saturs:

- 1) Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās 66. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka “tiesvedības uzsākšana” nozīmē to, ka prasītājs ir cēlis prasību tiesvedībā, vai arī to, ka atbildētājs ir iesniedzis pieteikumu par lietas pārskatīšanu pēc tās galīgas pabeigšanas,

un atkarībā no atbildes uz iepriekšējo jautājumu:

- 2) vai Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās II nodaļas normas,

vai arī, iespējams, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās II nodaļas normas

ir jāinterpretē tādējādi, ka pret personu, kuras domicils ir kādas dalībvalsts teritorijā, var tikt celta prasība citas dalībvalsts tiesās lietā par atlīdzības samaksu par šajā citā dalībvalstī esoša nekustamā īpašuma ārpuslīgumisku lietošanu?

Pamatlietas priekšmets un atbilstošie faktiskie apstākļi

- 1 *G. M. K.* (turpmāk tekstā arī – “komūna”) 2013. gada 15. martā cēla *Sąd Rejonowy w Koszalinie* prasību pret T., S., M. un Sz. O. par atlīdzības samaksu par komūnas īpašumā esošā dzīvokļa, kas atrodas Košalinā [*Koszalin*] (Polijas Republika), ārpuslīgumisku lietošanu pēc īres līguma izbeigšanas. Prasītāja ir norādījusi visu atbildētāju domicila adresi Polijā. Lietā tika izdots maksājuma rīkojums, kuru uz adresi Polijā saņēma viena no atbildētājiem visu pārējo atbildētāju vārdā. Maksājuma rīkojums netika pārsūdzēts un tika atzīts par galīgu un izpildāmu.
- 2 Ar iesniedzējtiesai adresētu 2023. gada 7. jūlija vēstuli S. O. likumīgi iesniedza protestu par maksājuma rīkojumu, lūdzot pārskatīt lietu un noraidīt pret viņu 2013. gada 15. martā celto prasību. Atbildētāja izvirzīja iebildi par Polijas tiesas jurisdikcijas neesamību, norādot, ka kopš 2007. gada viņas vienīgā dzīvesvieta ir Nīderlandes Karalistē un ka viņa nekad nav slēgusi ar komūnu attiecīgā dzīvokļa īres līgumu.
- 3 Prasītāja *G. M. K.* apgalvo, ka starp atbildētājiem pastāv tik cieša juridiskā saikne, ka ir lietderīgi lietas par samaksu izskatīt kopā. Visiem atbildētājiem ir radniecības saites, un viņi kopā dzīvoja prasītājas dzīvoklī. Šī dzīvokļa īres līgumu noslēdza tikai T. O. (pārējo atbildētāju māte) 1994. gadā. Īres līgums ar T. O. tika lauzts, un 2007. gadā tika nolemts visus atbildētājus no attiecīgā dzīvokļa izlikt.

Valsts tiesību normas

- 4 *Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego* (2001. gada 21. jūnija Likums par īrnieku tiesību aizsardzību, komūnas] mājokļu fondu un par grozījumiem Civilkodeksā) 18. panta 1. punkts:

Personām, kas aizņem dzīvokli bez juridiska pamata, katru mēnesi ir jāmaksā kompensācija līdz dienai, kad tās atbrīvo dzīvokli.

- 5 *Kodeks postępowania cywilnego* (Civilprocesa kodekss) 505. pants:

§ 1. Atbildētājs var iesniegt protestu par maksājuma rīkojumu.

§ 2. Maksājuma rīkojums zaudē spēku daļā, uz kuru attiecas protests. Tikai viena no atbildētājiem iesniegt protests attiecībā uz to pašu prasījumu un attiecībā uz

vienu vai vairākiem apmierinātiem prasījumiem izraisa to, ka [maksājuma] rīkojums zaudē spēku tikai attiecībā uz šiem prasījumiem.

Eiropas Savienības tiesības

- 6 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr.1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās:

66. panta 1. punkts. Šo regulu piemēro tikai tiesvedībā, kura uzsākta, publiskiem aktiem, kas oficiāli sastādīti vai reģistrēti, un tiesu izlīgumiem, kuri apstiprināti vai noslēgti 2015. gada 10. janvārī vai pēc tam.

5. panta 1. punkts. Personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt citas dalībvalsts tiesā vienīgi saskaņā ar šīs nodaļas 2. līdz 7. iedaļā izklāstītajiem noteikumiem.

*7. pants. Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt citā dalībvalstī:
[..]*

[2)] lietās, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, – tās vietas tiesās, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu;

8. pants. Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var arī iesūdzēt:

1) ja šī persona ir viens no vairākiem atbildētājiem – tās vietas tiesās, kurā kādam no atbildētājiem ir domicils, ja prasības ir tik cieši saistītas, ka ir lietderīgi tās izskatīt un izlemt kopā, lai izvairītos no riska, ka atsevišķā tiesvedībā tiek pieņemti nesavienojami spriedumi;

24. pants. Šādām dalībvalsts tiesām ir izņēmuma jurisdikcija neatkarīgi no pušu domicila:

1) lietā, kuras priekšmets ir lietu tiesības saistībā ar nekustamo īpašumu vai nekustamā īpašuma noma/īre – tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas īpašums.

- 7 Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās:

3. panta 1. punkts. Personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt citas dalībvalsts tiesā vienīgi saskaņā ar šīs nodaļas 2. līdz 7. iedaļā izklāstītajiem noteikumiem.

*5. pants. Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt:
[..]*

3) lietās, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu – tās vietas tiesās, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu;

6. pants. Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var arī iesūdzēt:

- 1) ja šī persona ir viens no vairākiem atbildētājiem – tās vietas tiesā, kurā kādam no atbildētājiem ir domicils, ja prasības ir tik cieši saistītas, ka ir lietderīgi tās izskatīt un izlemt kopā, lai izvairītos no riska, ka atsevišķā tiesvedībā tiek pieņemti nesavienojami spriedumi;

22. pants. Šādām tiesām ir izņēmuma jurisdikcija neatkarīgi no domicila:

- 1) lietā, kuras priekšmets ir lietu tiesības saistībā ar nekustamo īpašumu vai nekustamā īpašuma noma/īre – tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas īpašums.

Nepieciešamība interpretēt Savienības tiesības

- 8 Šajā tiesvedības stadijā *Sąd Rejonowy w Koszalinie* (Rajona tiesa Košalinā) ir jālemj par atbildētājas S. O. iebildi par Polijas tiesas jurisdikcijas neesamību. Prasītāja apgalvo, ka Polijas tiesai ir šāda jurisdikcija un ka tiesiskā regulējuma pareiza interpretācija šajā ziņā ir svarīga virknē lietu, kas saistītas ar komūnas iedzīvotāju mājokļu vajadzību apmierināšanu. Ja iebilde tiks atzīta par pamatotu, tad tiesa noraidīs komūnas 2013. gada 15. marta prasību un radīsies juridiskais pamats pret atbildētāju vērstās izpildes izbeigšanai.
- 9 Strīda priekšmets ir prasība samaksāt atlīdzību par komūnas dzīvokļa, kas atrodas Košalinā [*Koszalin*] (Polijas Republika), lietošanu apstrīdētajā laikposmā no 2011. līdz 2012. gadam, ko veica atbildētāja pamatlietā S. O. Atbildētājai tajā laikā nebija nekādu tiesību uz minēto dzīvokli. Atbildētāja agrāk dzīvoja attiecīgajā dzīvoklī kā bērns ar savu māti, kura bija noslēgusi šī dzīvokļa īres līgumu. Pēc tam, kad komūna lauza īres līgumu, Polijas tiesa pieņēma lēmumu par visas atbildētājas ģimenes izlikšanu. Komūna apgalvo, ka, neraugoties uz lēmumu par izlikšanu, ģimene no dzīvokļa nav izvākusies. Savukārt atbildētāja S. O. norāda, ka 2007. gadā viņa pārcēlās uz pastāvīgu dzīvi Nīderlandes Karalistē. Līdzšinējā tiesvedībā ir konstatēts, ka brīdī, kad prasītāja cēla prasību, t.i., 2013. gada 15. martā, un brīdī, kad atbildētāja iesniedza protestu, proti, 2023. gada 7. jūlijā, atbildētājas S. O. domicils bija Nīderlandes Karalistē.
- 10 Lieta par atlīdzības samaksu par citas personas nekustamā īpašuma lietošanu ir civillieta, un tā ietilpst materiālajā piemērošanas jomā:
 - Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās, un
 - Padomes Regulai (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās.
- 11 Strīds vispirms ir par to, kura no šīm regulām ir piemērojama šajā lietā, ņemot vērā minēto regulu piemērojamību laikā. Saskaņā ar Regulas Nr. 1215/2012

66. panta 1. punktu šo regulu piemēro tikai tiesvedībā, kura uzsākta [..] 2015. gada 10. janvārī vai pēc tam.

- 12 Šaubas ir par to, vai jēdzienam “tiesvedības uzsākšana” ir jāattiecas uz dienu, kad G. K. cēla prasību par samaksu pret atbildētāju (2013. gada 15. marts), vai arī uz dienu, kad atbildētāja iesniedza protestu (2023. gada 7. jūlijs), lūdzot pārskatīt lietu.
- 13 Turklāt atkarībā no atbildes uz pirmo jautājumu par to, kura no šīm regulām ir piemērojama, analīze ir jāveic saskaņā ar attiecīgās regulas normām par jurisdikciju. Šajā ziņā abu regulu normas ir formulētas identiski.

Lai konstatētu izskatāmajā lietā [piemērojamus] noteikumus par jurisdikciju, ir jāanalizē:

- 14 Pirmkārt, Regulas Nr. 1215/2012 7. panta 2. punkts (attieciīgi Regulas Nr. 44/2001 5. panta 3. punkts). Ir jāizvērtē, vai dzīvošana citai personai piederošā dzīvoklī bez juridiska pamata pēc tam, kad ir beidzies īres līgums, kas dod tiesības aizņemt šo dzīvokli, ir neatļauta darbība vai kvazidelikts.

Saskaņā ar Polijas tiesībām, pamatojoties uz Likumu par īrnieku tiesību aizsardzību, dzīvošana citai personai piederošā dzīvoklī nav uzskatāma par neatļautu darbību. *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) 2007. gada 7. decembra rezolūcijā lietā III CZP 121/07 norādīja: “Izklāstītie apsvērumi neļauj atbildību, kas minēta *Ustawa o ochronie praw lokatorów* [Likuma par īrnieku tiesību aizsardzību] 18. panta 1.-3. punktā, aplūkot kā atbildību par neatļautu darbību. Šajās tiesību normās paredzētā atteikšanās no vainas kā atbildības nosacījuma neļauj kvalificēt faktiskos apstākļus, uz kuriem attiecas tajos paredzētie gadījumi, kā deliktus Civilkodeksa 415. panta izpratnē, un jautājums nav par to subsumpciju citām Civilkodeksa normām par neatļautām darbībām. Tāpat nav pamata pieņemt, ka šajās tiesību normās pašās būtu definēts konkrēta veida delikts [..].”

Tomēr Eiropas Savienības Tiesa 2021. gada 25. marta spriedumā lietā C-307/19 ir atzinusi, ka jēdziens “lietas, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu” Regulas Nr. 1215/2012 7. panta 2. punkta izpratnē ietver visas prasības, ar kurām tiek lūgts konstatēt atbildētāja atbildību un kuras nav saistītas ar “lietām, kas attiecas uz līgumiem” šīs regulas 7. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, jo tās nav balstītas uz juridisku pienākumu, ko viena persona būtu brīvprātīgi uzņēmusies attiecībā uz citu [personu] (83. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 15 Otrkārt, Regulas Nr. 1215/2012 8. panta 1. punkts (attieciīgi Regulas Nr. 44/2001 6. panta 1. punkts). Ir jāanalizē tas, vai ir lietderīgi kopā izskatīt un izlemt lietu par šādas atlīdzības samaksu – lietu, kas vērsta pret visiem ģimenes locekļiem, kad viņi kopā dzīvo attiecīgajā dzīvoklī –, lai izvairītos no riska, ka atsevišķā tiesvedībā tiek pieņemti nesavienojami spriedumi. Turklāt saskaņā ar Polijas tiesībām par samaksu ir atbildīgas tikai personas, kuras faktiski aizņem dzīvokli. Nav tiesību normu, kurās būtu paredzēta visu ģimenes locekļu solidāra atbildība. Tātad ir iespējams pieņemt atšķirīgus lēmumus attiecībā uz katru ģimenes locekli

atkarībā no konstatējumiem par to, vai laikposmā, uz kuru attiecas prasība, viņš ir faktiski aizņēmis attiecīgo dzīvokli. Tas, šķiet, liecina pret iespējamību piemērot šo tiesību normu kā jurisdikcijas pamatu.

- 16 Treškārt, Regulas Nr. 1215/2012 24. panta 1. punkts (attiecīgi Regulas Nr. 44/2001 22. panta 1. punkts). Ir jāizvērtē, vai prasība samaksāt atlīdzību par citai personai piederoša dzīvokļa lietošanu bez juridiska pamata pēc tam, kad ir beidzies īres līgums, kas dod tiesības aizņemt šo dzīvokli – ir lieta par “lietu tiesības saistībā ar nekustamo īpašumu” vai par “nekustamā īpašuma nomu/īri”. Šķiet, ka šāda interpretācija ir jānoraida, ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 3. oktobra spriedumu lietā C-386/12.
- 17 Ja kāda no iepriekš minētajām normām nebūs piemērojama, saskaņā ar Regulas Nr. 1215/2012 5. panta 1. punktu (attiecīgi Regulas Nr. 44/2001 3. panta 1. punktu) lietā nebūs jurisdikcijas, un tas pamatos 2013. gada 15. marta prasības noraidīšanu.

(tiesnesis [..])

DARBA VERSIJA